

Besedilo govora predsednika Republike Slovenije Boruta Pahorja. Velja govorjena beseda!

Danes obeležujemo vseevropski dan spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov.

K njegovi razglasitvi je aprila leta 2009 pozval Evropski parlament v resoluciji o evropski zavesti in totalitarizmu.

V resoluciji je Evropski parlament to odločitev utemeljil z željo, da bomo tako lahko dostojanstveno in nepristransko počastili spomin na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov.

Slovenci sodimo med tiste srednje in vzhodnoevropske narode, ki so jih v 20. stoletju preizkušali vsi trije totalitarizmi; fašizem, nacizem in komunizem.

Danes s to počastitvijo izražamo spoštovanje do vseh žrtev totalitarnih in nedemokratičnih režimov v Evropi in se poklanjamo vsem, ki so se borili proti tiraniji in zatiranju.

Obnavljamo svojo zavezanost miroljubni in uspešni Evropi, ki temelji na vrednotah, kot so spoštovanje človekovega dostojanstva, svoboda, demokracija, enakost, načela pravne države in spoštovanje človekovih pravic.

Poudarjamo pomen ohranjanja spomina na preteklost, saj brez resnice in spomina ni sprave.

Ponovno potrjujemo svoje enotno stališče proti vsem oblikam totalitarne vladavine ne glede na ideološko ozadje.

Danes s počastitvijo vnovič izjavljamo, da je evropsko združevanje kot model miru in sprave svobodna izbira narodov Evrope, da se zavežejo skupni prihodnosti in da je Evropska unija posebej odgovorna za spodbujanje in varovanje demokracije, spoštovanja človekovih pravic in načel pravne države, ne le v Evropski uniji, ampak tudi zunaj nje.

Resolucija Evropskega parlamenta je bila, po naključju, a kot da to ne bi bilo, sprejeta par tednov po tem, ko je slovensko demokratično javnost iskreno osupnilo in prizadelo odkritje Hude jame.

Po mojem pristranskem občutku se mi je takrat zdelo, da je bilo po demokratičnih spremembah in volitvah leta 1990 tedaj prvič, da se je oblikovalo močno nacionalno soglasje, da mora država glede tega ukrepati na stvarni in simbolni ravni.

To je slabega pol leta kasneje omogočilo sprejem t. i. pravne zakonodaje, ki je bila vsebinsko dopolnjena leta 2015 in je med drugim po skoraj dvajsetletnih polemikah določila postavitve spomenika vsem žrtvam vojn in z vojnami povezanim žrtvam na območju Republike Slovenije s posvetilnim napisom spominske narave »Domovina je ena nam vsem dodeljena, in eno življenje, in ena smrt. - Oton Župančič«.

Danes obeležujemo dan spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov ob peti obletnici postavitve tega spomenika.

Do tega prelomnega dogodka je na nevsiljiv način lahko prišlo zato, ker se je ob širokem razumevanju vse demokratične javnosti prej in potem opravilo vrsto stvarnih poprav krivic, s katerimi se je država oddolžila žrtvam in njihovim svojcem.

Spoštovani,

z nikoli končanim iskanjem resnice, zadoščanjem pravici, s kulturo spominjanja in s spravo Evropska unija po združitvi zahoda in vzhoda ter z njo Slovenija od demokratičnega prehoda in osamosvojitve naprej živita z nauki preteklosti, da bi spreminjali prihodnost v smeri občih evropskih demokratičnih vrednot.

Kot je poudarjeno v resoluciji, je bilo evropsko združevanje sprva odgovor na trpljenje, ki sta ga povzročili dve svetovni vojni in nacistična tiranija, ki je pripeljala do holokavsta in širjenja totalitarnih in nedemokratičnih režimov v srednji in vzhodni Evropi, bilo pa je tudi način preseganja globokih delitev in sovražnosti v Evropi s sodelovanjem, združevanjem, končanjem vojne in zagotavljanjem demokracije v Evropi.

V tem smislu smo danes položili venec pred spomenik, ki bi ga zavoljo vsega tega lahko imeli za obelisk miru, sprave in demokracije in kjer uteho in moralno zadoščenje najdemo vsi, ki nam je do spomina na žrtve vseh vojn in vseh totalitarizmov.

Hvaležen sem visokim predstavnikom največjih verskih skupnosti v Sloveniji, da so se mi pri tem pridružili. Prosim slovensko in evropsko javnost, da to sprejme kot znak njihovega iskrenega truda za medsebojno razumevanje in sodelovanje v prid skupne in strpne skupnosti.

Izražamo upanje, da bomo s svojimi odgovornimi, strpnimi in spoštljivimi ravnanji gradili demokratično skupnost, slovensko in evropsko ter storili vse, kar je v naši moči, da bi bil naposled mir trajen in demokracija živa in živahna - v naše skupno dobro in dobro naših otrok.

Naj znova sklenem z navdihujočo mislijo Sofoklejeve Antigone: »Ne da sovražim – da ljubim, sem na svetu.«